

נר לדוד – גליון 52

ג' כסלו תשפ"א

בס"ד

ראשית שנת ת"ש.

מלחמת העולם השנייה בעיצומה. חלקה האחד של פולין תחת אש גרמנית כבדה וקטלנית, וחלקה השני נכבש תחת המגף הרוסי המוחץ, ובני הישיבות מוצאים מקלט בליטא הקטנה, שניצלה באופן זמני מאימת המלחמה.

על פי קריאתו של הג"ר חיים עוזר זצ"ל נדדו כמעט כל הישיבות ממרחבי פולין הדוויה לעבר וילנא, שם שהו עד קיץ תש"א, שעה שהרוסים כבשו את ליטא, והגלו חלק גדול מבני הישיבות ורבניהם לסיביר [ור' דוד זריצקי עצמו ביניהם]. את הנותרים השיגה יד הרוצחים הגרמנים ימ"ש שכמה שבועות לאחר מכן כבשו את ליטא מידי הרוסים, וטבחו, רצחו ושרפו את כל היהודים שנשארו, מלבד ישיבת מיר ועוד שהצליחו בדרך נס להימלט מהתופת לעבר המזרח הרחוק כמפורסם.

וילנא זכתה אז להיות בית לכל הישיבות: מיר, קמניץ, בריסק, ברנוביץ, ראדין, קלעצק, גרודנא, נובהרדוק על כל שלוחותיה, וכן ישיבות חסידיות על אדמ"ריהם, ועוד.

אך בקושי התמקמו הישיבות בוילנא, ושבר גדול פקד אותם עם הסתלקותו בחטף של הג"ר ברוך בער ליבוביץ זצ"ל ראש ישיבת קמניץ בעל "ברכת שמואל", שבא בראש תלמידיו לוילנא, ושם כרע נפל על משמרתו בה' כסלו ת"ש. היה זה שבר על שבר, שכן זמן קצר קודם לכן הסתלק לבית עולמו הג"ר שמעון שקאפ זצ"ל ראש ישיבת גרודנא.

ר' דוד זריצקי, שהיה אף הוא בוילנא עם ישיבתו, ישיבת ראדין, פרסם בעיתון הליטאי 'אידישער לעבן' שי"ל בקובנא, מאמר נרגש עם פטירתו של ר' ברוך בער, בו תאר ביקור של הגרב"ב אצל החפץ חיים כמה שנים קודם לכן.

המאמר יקר הערך הזה, כמו מאמרים רבים נוספים של ר' דוד זריצקי בעתונות אותה התקופה, נתגלה לנו בזכות 'הארכיון היהודי', ותודתנו להם. המאמר נכתב כמובן בידיש ותורגם בידי המערכת.

בברכה

מערכת "נר לדוד"

אבל מה יהיה עם 'קדשים'...?

רשמי ביקור של הג"ר ברוך בער'ל
אצל ה"חפץ חיים" זצוק"ל

הדרך מהישיבה אל ביתו הקט של החפץ חיים, קצרה מאד. היא עוברת ליד גינת ירק זעירה, וכשאתה מרים את מבטך מתנצצים מול עיניך שני חלונות קטנים עם וילונות לבנים, קטנים.

צעד ועוד צעד והלב מתמלא במשהו שהוא יותר מרגש, שהוא חזק מהערצה ורחב יותר משמחה.

זוהי התחושה אצל כל מי שצועד לעבר ביתו של החפץ חיים —

— אבל ר' ברוך בער — — —

לא. לא כך צריכים ללכת אל רבן של כל בני הגולה. ר' ברוך בער שירד לעומקה של מצות 'כבוד-רב', כלל לא הבין, כיצד ניתן לגשת אל החפץ חיים עם אותן הפסיעות שפוסעים בבית או ברחוב, שאיתן צועדים בדרך אל העבודה... אל החולין... כיצד אפשר לראות באותן העיניים — שמתאוות עתה לחזות במקור הקדושה — דברים אחרים שכה רחוקים ממנה...

יודעים אתם כיצד צריכים ללכת?

להוספה לרשימת התפוצה

נא שילחו את המילה "הוספה"

לתיבת המייל "נר לדוד" - nerledovid@gmail.com

כך!...

ראשית, לא הולכים אלא רצים, במהירות האפשרית, ככל שהרגלים הישישות בנות השבעים וכמה יואילו להעניק לנו. כמה חבל שהדרך מהשיבה אל החפץ חיים היא כה קצרה, רק כמה פסיעות קצרות והנה... וכי יש לנו השגה כמה יקרה היא כברת הארץ הזו, הידיעה כי הנה... הנה...

והשכר!

כולם מקבלים שכר, אלא שאין כולם יודעים שיש מצוה של 'כבוד רבו', לכן הם הולכים כל כך לאט. רוח קלה נושבת ומשתעשעת עם שולי המעיל הארוך. אניצי הכסף השזורים בזקנקן הלבן זוהרים למול השמש של שחרית, והעיניים נעצמות למחצה...

— בכוונה... בכוונה...

עוד פסיעה קלה...

הנה...

ר' ברוך בער נעמד על מקומו ליד הדלת, מסדר את כובעו, מיישר את זקנקנו, רוכס את כפתורי מעילו עד האחרון, מביט שוב לראות אם אין רבב על בגדו, וכל בגדיו מסודרים על מקומם הכן, והנה ידו נוגעת בידית הדלת...

— בכוונה... בכוונה...

הוא עוצם את עיניו בחזקה.

— יעזור לי רבונו של עולם, שאזכה לקבל את ההשפעה מהרב... הוא פותח את הדלת לאטו, מציץ דרך החור הצר שנפער – וסוגר מיד את הדלת.

— לא! זה מוקדם מדי! ואולי איני ראוי לכך?

הוא פותח שוב את הדלת, קמעא קמעא, שהדלת לא תחרוק לפתע, ונדחק עם הדלת לתוך החדר...

הוא נעמד בדממה בפינה לצד הדלת הפתוחה.

***

שולחן עץ ארוך, מימין כוננית מלאה ספרים, מעט כסאות וספסל אחד ארוך שהיה סמוך לקיר המסויד בלבן. מבין שני חלונות צרים ונמוכים חודרת פקעת של שמש, סקרנית כמו עיניו של ר' ברוך בער. על השולחן מונחים בעירבוביא ספרים שונים, ובירכתי השולחן יושב איש קטן קומה, כפוף, מכוסה כולו בטלית...

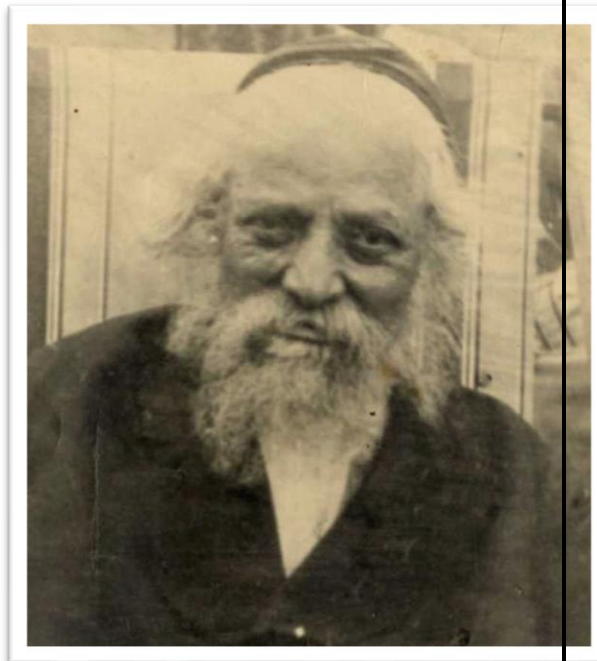
דממה שוררת.

מפעם לפעם נשמעים מתחת לטלית מלמולים חטופים, בלתי ברורים, של קטעי תפילות. לעיתים נשמעת אנחה קורעת לב, ולאחר כמה דקות של דממה – התייפחות שקטה של בכי, ולאחריה שוב דממה...

— ה"חפץ-חיים!"

האיש שהצליח להשיג כל מה שבן-אדם יכול להשיג —

— להיות בדרגה גבוהה ממלאך!...

כאן יושב רכון, מכוסה בטלית, אדם שכולו מקשה אחת של תורה ויראת שמים. כאן מתנועת תורה שלמה על כל פרטיה ודקדוקיה; רוחניות מזוקקת מכוסה במעטה דקיק של בשר ודם, כדי שאנשים בני בשר ודם יוכלו לחזות בה מבלי להסתנוור...

ר' ברוך בער מרגיש את זה בכל חושיו התורתיים, כל עורק מעורקיו מבין זאת, משום שרק אדם בעל-דרגה שכמותו, המטפס ועולה שליבה אחר שליבה במעלות השלמות – יכול להבין ולהעריך אל נכון את גודל הדמות היושבת לפניו...

לא. הוא אינו מרהיב עוז בנפשו להתקרב יותר...

— אהה! כי מיהו ומה הוא ברוך בער זה, ראש ישיבה כלשהי מקמניץ... אומר הוא תורה מדי פעם. נו, אז מה? מגיע לו יישר-כח על כך שהוא לומד תורה?

אבל הוא כאן –

אט אט החלה הטלית להתגולל, זקן לבן קטן נדחק מבין קפלי הטלית, ומעליו פנים קדושות עם שני עינים המאירים במבט מעמיק. על העפעף התחתון עוד נצצה דמעה...

החפץ חיים ראה את ר' ברוך בער!

מי יכול להבין כיצד לכבד אדם גדול יותר מהגדול בעצמו...

הוא ניסה להתרומם ממקום מושבו, כדי לעמוד לכבודו של ר' ברוך בער, ולא יכול. באנחה הוא נסמך עם שני כפות ידיו על השולחן, וחייך מתוך צער...

ר' ברוך בער... אה! ר' ברוך בער, מה שלומכם?

רק מי שידע והכיר את הנהגתו המאופקת של החפץ חיים, הבין כמה לבביות והערכה מונחים במילים ספורות ופשוטות אלו.

ר' ברוך-בער ננער ממקומו ורץ אל החפץ חיים, הוא נטל את ידו הלבנה הגרומה הקטנה, ונשק אותה בכבוד. החפץ חיים לעומתו רכן קמעא לפניו, נטל בידי הקטנות את ראשו הגדול של ר' ברוך בער ונשקו על ראשו.

— נו, כיצד אתם מרגישים?

— ברוך השם. ומה שלום הרבי?

בעיניו של ר' ברוך בער שכנה כל כך הרבה שמחה, בכל תנועה שלו היה מונח כל כך הרבה כבוד ודרך-ארץ, שהשמחה שלו עברה באורח טבעי אל החפץ חיים, פניו הבהירות האירו ועיניו התרחבו בחיוך (האם ראיתם פעם את החפץ חיים מחייך? לא? חבל!).

— נו... חיים... ומצפים לביאת הגואל...

— שומעים אתם ר' ברוך בער, קולו נהיה לבבי מתוך קירבה, זוהי כבר התקופה האחרונה, לא, אלו הם הימים האחרונים... כל הסימנים מוכיחים כי אותו היום קרוב הוא מאד, אבל איפה אנו אווזים? הא? הרי אנו בדיוק כמו אותו חתן שכבר הגיעה שעתו לצאת אל החופה, והוא עומד בחצר ואוסף את האשפה, כדי שהחצר תהיה נקיה... חתן כסיל שכמותך, כיצד תִּפְאֶה אתה בפני הכלה והמחותנים – כשאתה לא נקי, כשבגדיך מטונפים!...

— מוכרחים ללבוש לבוש נקי... נקי... הסירו הבגדים הצואים....

ועד מתי נתמהמה... עד אשר משיח ידפוק על שערי העיר? האם נוכל אז להספיק להתעטף במלבושים נקיים ומכובדים?

הוא השפיל את ראשו, ושוב כיסתה הטלית והסתירה את כולו.

ר' ברוך בער המשיך לעמוד כפוף ליד החפץ חיים, ידי שניהם היו אחוזים זה בזה, וקו רחב של אור קרן מעל ראשיהם.

ושוב השתפלה הטלית:

— אבל מה יהיה עם 'קדשים'?

ר' ברוך בער הרכין עוד את ראשו:

— אני לומד קדשים ככל שאני יכול – ענה בלחשה.

— עליכם אין אני מדבר, אלא על העולם, מדוע אין העולם עוסק במסכתות קדשים... מהרה יבנה המקדש ונצטרך כהנים בעבודתם, והרי זה כה קרוב... כה קרוב... וכאשר משיח יבוא, ובית המקדש יעמוד על מכונו, מיד יהיה עלינו להקריב את הקרבן הראשון, ואז... לא יהיה לנו כהן שידע את המלאכה, שיהיה בקי בדיני העבודה... כיצד נראה אז... העולם כולו יביט עלינו... כל העינים יהיו תלויות בנו... תלויות בנו...

— כאשר שר גדול עומד להגיע לביקור, מתכוננים לבואו מי-יודע-כמה שבועות, לומדים כיצד לדבר אתו, כיצד להגיש לפניו את הלחם והמלח, כיצד ללכת לקראתו וכיצד להיפרד ממנו, למרות שמוכן וברור לכל שלא ניתן לבקש ממנו דבר, ולא להיעזר בו בשום צורה...

וכאשר מלך המשיח עצמו עומד לבוא... הרי הדי צעדיו כבר מהדהדים באוזנינו...

האם אנו מתכוננים כיאות לבואו של שר וגדול כמותו, כזה שנוכל לפעול אצלו בכל מה שנבקש, כזה שירומם אותנו וישבץ אותנו בכתרו מעל כל העמים...

הרי אנו אומרים בכל יום: "אחכה לו בכל יום שיבוא!"... כלומר, יתכן שאפילו היום, אפילו עתה, ברגע זה ממש כשאנו משוחחים – הוא כבר הולך... צריכים אנו, אם כן, להתכונן לקבל את פניו...

— יודעים אתם את מי? יודעים אתם?

— את מלך המשיח!

— נו...

הטלית שוב כיסתה את ראשו הלבן הקטן של החפץ חיים. ר' ברוך בער עדיין עומד כפוף, בעינים עצומות, והנה הוא שומע קול בתוך הדממה, נדמה היה לו שמשהו מתרחש מתחת לחלונותיו הקטנים של הבית, הוא פקח לרגע את העיניים והביט לעבר האור שבקע מהחלונות, הוא נע והתקרב יותר לעבר ראשו של הרבי...

— ועדיין היתה דממה...

אלא שבתוך הדממה הזאת שמעו שניהם בקול צלול ובהיר את פעמי פסיעותיו של מלך המשיח...

— זכותם יגן עלינו.

